Број 214. У Новом Саду, петак 9. септембра 1905. Година XI.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецом и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте овакових ситних слова

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Врзојав »Застави«.

Српски народни збор у Карлову.

Карлово. (Од нашег нарочитог извештача). Велики српски народни збор одржан данас у Карлову испао је сјајно и величанствено. Било је преко три хиљаде учесника. Сва околина најлепше заступљена, а и из даљих места слегао се лепо број. Збору су председавали прота Божа Поповић и Мита Биримац. Перо су водили докторанд Јован Стајић и Коста Златанов. Говорили су Јаша Томић, Милан Ђ. Ђосић, Јаша Мркшић, ратар, др. Коста Хаџи, парох Миливој Јовановић, Ава Трифунац, ратар, и др. Славко Милетић. Све тачке резолуције једногласно усвојене. За време целог збора владао најбољи ред и велико одушевље. — Опширнији извештај о току целог збора добићете.

Тешко је владати.

Београд, 6. септембра.

Неоспорна је истина да нигде, ни у којој, ма то било и у великој држави, није тако тешко управљати и владати земљом и народом, као што је то у Србији. Дугогодишња неравна а огорчена и непоштедна борба радикалне странке или народа са власницима и Обреновићима, толико је земљу потресла и у њеном природном и нормалном развоју пореметила, да се последице те оштре борбе још и данас осећају и не могу да отклоне. Бог, и ако је спор, ипак је достижан, а правда, на крају крајева држи превагу над неправдом и дочека своје време. Тако је било у Србији са Обреновићима. Пад и пропаст њихова доказ су да борба народа са обесним власницима није била јалова. Али владавина последња два Обреновића, Милана и Александра, толико је унела нечистоте и рђаве крви у државни строј толико је разрила политички и друштвени и јавни морал кроз дуги низ година стално упропашћујући све народне и државне тековине, да је немогућно сад све то одједном поправити поставити на своје место и уредити. Четири пута ће више времена требати да се старе ране извидају и залече, него што је времена требало да се Србији те незаслужене ране и ударци нанесу.

Иза мајске револуције цео је народ очекивао да ће се одједанпут све на боље окренути. Најзад, многе су ствари заиста и пошле на боље; али не све. Најзад то није ни могућно. Тачно је да је врло велика разлика у слободама и правима грађанским до 29. маја и после 29. маја.

Али има нечега што је за остало из старога доба. Да оставимо на страну политичку заоштреност међу појединим странкама и групама; да оставимо на страну и цепкање у групе, јер су све то ствари које ће се временом изгладити и преживети. Но има нешто што је тешко искоренити, а што и овој влади данас великих тешкоћа причињава.

У свакој странци има много људи, који, кад је његова странка на влади, хоће да утичу, ма и ненадлежно, на државне послове. Политичке присталице, одбори или пододбори окружни или сремски одмах, као какве менице на исплату кад подносе подносе својој влади своје захтеве и жеље, предлоге и молбе за смењивање, намештање и унапређење појединих партиских људи, пријатеља личних или партиских. Свет у Србији мисли, можда с правом, али погрешно, да се рад сваке владе састоји једино у размештању чиновника, у пљуску указа, а не у стварању нових погодаба за економско јачање и културно и морално подизање земље. Отуда су увек, одмах, после доласка ма какве владе на управу земље, све министарске чекаонице и ходници, па чак и станови препуни оних несрећних божјих створења, који су некада били чиновници, а сад су на сокаку и с правом чекају и захтевају да поново буду враћени у државну службу. И, наравно, не може се изићи из хатара ни каквог бољем и упливнијем партијском пријатељу, а камо ли посланику, пододбору или одбору сремском или окружном.

Данашња влада у Србији хтела би да докаже да се разликује од готово свију досадашњих владавина у Србији; хтела би да докаже да се руководи начелом: да су претежнији интереси земље и државе од ма каквих партијских и месних захтева и препорука.

Утицај тих споредних и посредних чинилаца на ток и развитак државних послова, несумњиво, јако отежава рад једне владе да примени у живот она начела и мисли, којима се у своме раду руководи. Избећи све те утицаје и опет остати на висини свога позива и отворити пут начелу у Србији, те же ја него и у једној земљи, јер се у Србији свет још није у толикој мери политички усавршио, да двоји начела од личности. Зато нигде ни једној влади није тако тешко владати као у Србији. П.

Награђени Срби на панчевачкој изложби.

У недељу 4. септембра затворена је панчевачка занатлијска и пољопривредна изложба

Хитам да вас одмах известим о нашим Србима, којима је додељена награда О оцењивачком одбору који је додељивао награде имало би се много што-шта рећи, у главном је за опажено — да је било неправде.

Награђени су ови:

Са почасном дипломом: Мила Кранчевић; Јулка Кранчевић; Милкаа Томић.

Са златном дипломом: Пера Константиновић кројач; Ђока Јанковић кројач, Младен Ђурђев кројач, Данило Мајсторовић ћурчија, Стева Богданов ћурчија, Максса Барјактаровић кабаничар, Шикола Јовановић папуџија, Ђока Бошковић сарач, Мита Ђ.. Палић винарски трговац, Јован Матић, велепоседник, Б. Д. Шиколић, винарски трговац, Српска раденичка школа, Јелена пл Зако, Даница Ботић кројачица,, Софија Николић, Мила Прита, Катица Бругинић, Катица Катић, Јелена Стојков, Љуба Момиров, Олга Новаков, Сестре Петков, Јелена Гроздић и Перса Живан.

Са сребрном дипломом: Младен Ивковић, Риста Дамјановић столар, Стеван Кашански каменорезац, Капамација и Бонди кројачи, Адам Барјактаров, Драгутин Богосав, Мита Которовић, Васа Капамација кабаничар, Аца Милорадовић чизмар Алекса Бранковић папуџија, Удова Николе Гостовића опанчара, Ђока Николић опанчар Васа Ердељан опанчар, Коста Апостоловић пекар, Стева Рашковић опанчар, Тоша Брановачки, Ђока Раданов економ, Момир Влајић ратар, Ђорђе Мандрино економ, Тана Бокоров ратар, Васа Антонијев ратар Марија Ђорђевић, Српска виша девојачка школа, Зорка Поповић, Десанка Вујашковић, Даница Жегарац, Мила Стојановић, Даница Живковић, жена Ђоке Дачина, жена Спасоја Јефтиног, Олга Марин, Верица Савкова, Зора Крестић, Марта Лазаров.

Са бронзаном дипломом: Алекса Олар колар, Пера Стојков, Милан Петко-Павловић из Вршца, Коста Чолаковић. Стева Станишић, Драгољуб Петровић, удова Јелена Петровић, Софија Алексић, Жива Живков, Савета Кокора, Милка Давидова.

Са суделовачком дипломом: Чедомир Петровић тапетар, Васа Савић, Магдалина Богин, Софија Тодоровић, Јова Марков, Јован Матић велепоседник, Васа Михајлов.

Са дипломом за успомену: Ђока Павловић инжињер, Јелена пл. Зако.

Од шегрта и помоћника награђени су ови:

Са одликом: Михајло Каковић и Никола Нинић

Са изложбеном дипломом: Гена Поповић, Спиро Врбица, Томо Милановић, Милутин Лалић, Мита Сосић, Ненад Љубисављевић Миливоје Мајсторовић, Стева Подцрнић и Јефта Стојанов

Ваља приметити још и то, да је врло мален број Срба био на овој изложби заступљен О узроку овог писаћу засебан чланак.

Д. Николајевски

Криза.

За суботу су позвани на саслушање вође коалиције: Фрања Кошут, гроф Јулије Андраши, гроф Аладар Зичи и барон Банфи.

Јуче је држана седница извршног одбора удружене опозиције. На овој седници закључили су, да вође коалиције ступе у погледу решења кризе с круном у преговоре и то на основу адресе саборске већине, у којој је јасно обележено становиште удружене опозиције.

Сва опозициона штампа пише у врло помирљивом духу. Опозиционе странке испуњене су најлепшим надама. Сви су изгледи, да опозиционе странке неће бити тако непопустљиве и да ће преговори овога пута имати успеха.

Наглашава се, да је опћа жеља меродавних кругова, да се криза реши до 1. октобра п. н.

Опозициони листови пишу, да ако преговори остану без успеха, онда ће доћи поново на владу гроф Куен Хедервари, који ће продужити политику Фејерваријеву. Даље наводе, како се опажа неко врење по војничким касарнама. Ако се до 1. октобра п. н. не реши криза, онда ће сви ислужени војници бити и на даље задржани. С тога међу овима влада велико незадовољство и бојати се, да ће доћи до побуне. С тога, веле опозициони листови, круна позива политичаре на преслушање и жели, да се криза дотле реши.

Међутим по свој прилици, да обе ове вести — и о Куеновом министарству и о незадовољству по касарнама — опозициони листови хотимично протурују, да би после могли рећи, коалиција је попустила једино с тога да сачува земљу од веће несреће.

Сви су изгледи да ће до споразума доћи — а то значи, да ће коалиција попусти.

Оспособљени за учитеље.

Од 4. септембра до 12. држан је испит (дефинитива), који оспособљује за учитељску службу на основним школима у Осеку пред нарочитим испитним поверенством Том приликом је било припуштено и полагало 14 учитеља, од којих је било 7 Срба. Од тих су оспособљени: Петар Чабаковић, Милан Бастић, Душан Вуковић, Софија Кнежевић, Ђорђе Везмар и Бошко Марковић.

Косом му одсекао главу.

У Кранаху, у Штајерској радио је поседник Јосип Шмид са својим слугом Адамом, те како је овај споро радио, он га је стао ружити и псовати. Они се онда позаваде. Адам напослетку тако у јарост дође, да је зграбио косу, замахнуо њоме на газда Јосипа и у трену му одсекао главу, која му слети са рамена. Адам је ухапшен и очекује праведну казну

Шума која већ 5 недеља гори.

Шума у околини Херкулесове купке већ је од пет недеља је у пламену. Пошто услед високих стена, којима је шума сва опкољена, немогуће је истој приближити се, није се гашење ни предузимало, нити се покушавало да се спречи ширење ватре. Гости који се у купатилу налазе, не могу даље дим да подносе, који им са 30 хектара простора са свију страна чак у собу улази. Услед министарске наредбе 33. пешачка компанија са 800 момака пошла је да гаси ту ватру. Услед ватре су се и кречане стене почеле одрањивати, те су више војника затрпале. Двојица су одмах умрла, један се са животом бори, тринаест је тешко и један лако рањен. Бојати се ветра, услед чега би и само купатило могло страдати. Ватру би једино мало јача киша могла угасити. Војници су се за сада само ограничили да насипима и рововима препреч то море од пламена да се не шири даље. Али то им до сада баш није пошло за руком, јер немају ни довољно мотика и ашова, а посао је огроман, јер пламен све већи и већи простор захвата. За сада је шума још у пламену и гори и даље.

Потпоручникова несрећа.

Несретно је прошао у Мишколцу потпоручник Антал Кала, који служ код ондашње пешачке 65 компаније. Потпоручник је на самовару кувао себи тој. Некако је у самовару наједаред шпиритус експлодирао и просуо се по оделу потпоручникову, које се запалило Млади часник је изгубио присуство духа, испрва је трчао по соби горе-доле а кад му је пламен дохватио лице и косу, изјурио је на улицу и запомагао за помоћ и одмах за тим онесвешћен се срушио на земљу. Уплашени укућани су му одмах притекли у помоћ, кидајући са њега одело једва су ватру угасили, али он је онда већ јако озлеђен био од опекотина у лицу и на грудима. И ако су му ране тешке, надају се да ће му ипак живот моћи спасти. Пренешен је у војну болницу.

Опљачкали мртваца.

Пишу из Сатмара: Пре кратког времена умрла је кћи Вилма имућног лимара у Нађбањи Јосифа Бардона. Родитељи метну мртваца у ковчег и оду послом од куће. Док су они били изван куће удова Борошка, која је у истој кући становала, са својим драганом уђу у Бардонов стан, отворе ковчег и украду минђуше са мртваца. Једну су лепо извадили, а са другом како су се журили ишчупају и парче меса. Полиција их је ухапсила у једној крчми и предала сатмарском суду.

Празници у Јапану.

У Јапану као и у Китају нема недеље, тога најмилијег дана сваком раденику. Религија је у Јапану слабо развијена и није продрла у душу народну. Али су Јапанци у природи — која је у Јапану дивна — нашли ону привлачну снагу, која их привлачи од монотоног свакидањег живота. Тако Јапанци празнују празнике цвећа. Ти празници светкују се онда кад разно цвеће и дрвета цветају, као вишње, бресквe, љиљани и др. Најсвечаније се слави празник хризантема (златног цвета) а пада октобра месеца Народ тада гомилама иде да бере тај цвет те да њиме окити своје домове. Играју и певају уз народне инструменте, декламују песме. Нарочито се прославља тај празник па двору микадову. Званице, сви у фраку и цилиндру скупљају се у дворцу старојапанског стила. На глас: „Ево микада!“ настаје тишина, сваки стаје на своје место према своме положају а микадо, уз звуке јапанског марша, улази лагано са својом женом и свитом Поздравља се са гостима а са некима и разговара. После поздрава одлази микадо у стаклену башту да ужива гледајући дивне хризантеме, разне величине и лепоте. Ово је уједно и царски цвет а стоји и у државном грбу. Има и „орден хризантема“ а даје се за врло велике заслуге.

Тога дана не ради се у целом Јапану; Јапанци ките домове тим цветом У многим градовима праве изложбе цвећа.

Уз овај празник нарочито светкују празник у спомен погинулих војника у биткама. Тај празник пада у јунију месецу а проводе га у игри и забавама врло весело.

Недела једног идиоте.

Лечничка наука назива идиотизмом душевну слабост и блесавост, која је или урођена или стечена још у раном детињству. По будимпештанском округу, Јосифовој вароши, лутао се неки Јован Асенбрехер, који је био већ свима додијао. Страст је била овог блесана да кињи и мучи децу. Чим би угледао које дете счепао би га и тукао штапом. Често се засијао у његовој руци и нож, и да други нису дотрчали он би дете заклао. Ономад је овај опасни блесан ухватио деветогодишњу Маргату Ђерку раденика Матије Шнајдера, кад је ишла у школу. Запалио је жигицу и њом је запалио траку на лепој кудравој коси Маргитиној. На дреку девојчета дотрче њих више, угасе косу, која је већ почела горети а блесана предаду полицији. Ова га је опет отправила у лудницу, да и даље не злоставља децу.

Време.

Према телеграфском извештају од 8. септембра може се очекивати променљиво и хладније време, на много места киша

Из домаће привреде.

(Неколико корисних упутства.)

Да уклониш свраб код коња.

Свраб је јако несносан и мучи коње. Јавља се најчешће у пролеће због јаке хране и слабог варења у желудцу. Да би га спасао храни здравом и благом храном у коју ћеш додати мало средства за чишћење. Осим тога пери га сапницом.

Да излечиш кашаљ код стоке.

Узми катрана у какав суд, па га заједно са судом спусти у врео песак. Катран ће се од узијаног песка загрејати и почеће испаривати. На ту пару наднеси говече и кашаљ ће ускоро сасвим напустити.

Да излечиш запаљење очију код коња.

Чувај га од прашине. Често преко дана влажи му очи леком од 5 грама беле цинкове галице и 100 грама пречишћене воде. Ако су болови јачи додај овој води 3 грама опијумове тинктуре. Држи га у мрачној стаји и покри му очи марамом, (Лек можеш у апотеци добити, за мали новац.)

Да излечиш устобољу код стоке.

У 25 литара воде скувај 4 килограма јечма и добру шаку лишћа од купине. Кад се вода прохлади, оцеди је и додај јој 500 грама меда и пола литре љутог сирћета. У ову течност замочи крпу и испирај говечету уста сваког дана.

Јесење појачавање кошница плетара.

Појачавање кошница плетара и сједињење ројева најлакше и најбоље на овај начин бива: Ону кошницу коју мислимо испразнити ваља стрмоглавце окренути, тако да отвор који је био доле, дође горе и онда ваља пчеле и мед попрскати са медном или шећерном водом, сад на уста или отвор од те плетаре ваља ставити уста друге плетаре, коју смо ради да појачамо. А око тог састава двеју кошница, ваља обмотати чаршав, како не би ни једна пчела могла излетети, кроз лета. Ако се рупе за излет на горњем делу плетаре налазе, треба их на други какав начин затворити. Тај посао се најлакше уради, кад се седне на какву столицу, доњу плетару стисне између колена а горњу држи рукама. Оба рода ће у доњу плетару слетити на мед и носити га у горњу плетару услед чега уједно бива сједињење роја, без да се изроди бој између њих. Матицу доње плетаре при покушају да узлети у горњу плетару пчеле обично убију.

Брзојави „Застави“.

Стигли 8. септембра.

Криза.

Будимпешта. Поводом тим, што су позвани краљу вође коалиције, гаји коалиција најлепше наде. Пипе се у помирљивом духу Положај је такав, да има поуздана изгледа да ће доћи до споразума. На данашњој седници извршног одбора удружене опозиције, говори се, да су опуномоћене вође странака, да преговарају са круном на основу адресе саборске већине.

Будимпешта. Говори се да ће на данашњој седници извршног одбора удружене опозиције Коломан Тали изнети предлог за споразум. За сада ће се мађарска команда увести само код угарских хусарских пукова.

Немири у Русији.

Париз. Као што јављају из Петрограда, наредиће се опсадно стање за сву Русију.

Баку. Татари чине грозна дела: бацају живе Јермене у ватру.

Саратов. Гувернер је наредио, да се позатварају сви они лечници, који су учествовали на збору у Балашову, који је био приређен против владе.

Орел Наређена многа затварања. Избили су немири, при којима је више њих погинуло.

Шведска и Норвешка.

Кристијанија. Листови заступају мишљење, да се Норвешка преобрази у републику.

Пожар.

Сепши-Сент Ђерђ. У творници за сечење дасака барона Армина Гредела запалила се кућа, у којој су били раднички станови. Пожар се тако брзо распростирао, да је за неколико часака 20 кућа сасвим изгорело.

Исклизнуо воз.

Загреб. Ососни воз, који је јутрос у 3/4 на 5 отишао из Чакторње, код Новог Марова исклизнуо је из шина. Вођа воза, Шнајдер, остао је на месту мртав. Ложач Агоштон је тешко, а 3 путника су лако озлеђена. Више вагона је оштећено.

Трговина.

Течај новца

Наполеон (20 франака) 19 кр. 05 пот
20 марака (у злату) 23 кр. 47 пот

КО ЖЕЛИ КУПИТИ

БУНДЕВА

врло укусних и великих нека се тога ради обрати на

Перу Ђорђевића-Черевићанина

Нови Сад, I 957 4–6

темеринска улица број 83.

ПАЖЊА!

ПЛАВША ЛЕСКОВАЦ

у Стапару (Sztapár, Bácska)

Једина српска посредничка канцеларија **ЛИЧНИХ ЗАЈМОВА** **са иноземством за велепоседнике**

Непосредна веза са највећим ЧЕШКИМ НОВЧАНИМ ЗАВОДИМА

Посредна веза с' чувеном француском банком: „Comptoir National d' Escompte de Paris“. — Тражи најновије извештаје. I. 977 2–5

Слатка вина

ПОРТУГИСЦА

из властитог винограда

продаје уз умерену цену од 50 литара на више

СРПСКА ЗЕМЉОРАДНИЧКА ЗАДРУГА

у Иригу. I 932 3–3

ПРОДАЈА МЛИНЕ

звана „ВЕЛИКА ПОТОЧАРА“ са или без бензин-мотора, једним паром камена, дуплим ваљком, машином за чишћење жита. Кућа је од тврдог материјала зидана, двоспратна са 4 собе и 2 кујне и подрумом даље лепа башта и велика авлија. Обратити се треба на власника

Карла Вајса

913 5–6 у Каменици (Срем).

ПОЉСКО ИМАЊЕ.

Од 42 хектара зиратне земље, подесне: за ратарство, повртарство, воћарство, виноградарство и сточарство, издаје се под закуп од Митров дана.

Имање ово налази се на десетом километру од Београда на главном друму.

Снабдевено је свима зградама и стајама које су потребне једном економном добру.

На овом имању има засађеног воћа, и младе винове лозе, а простор од преко 5 хектара употребљен је за баштована и снабдевен долапом за заливање који има своју сталну воду.

По потреби ово се имање може поделити на два дела и издати под закуп са свима алатима за обраду ратарских и повртатских усева, запрежним колима и стоком. Ттручни економи и практично образовани привредници, који би били у могућности да се из својих средстава издрже за прву годину и обделавају ово имање с својом фамилијом — задругом и т. д. уз сигурно јемство могу ступити на ово имање са уделом у чистој добити.

Ради обавештења обратити се адвокатској канцеларији Добре Ст. Петковића Љубичина ул. бр 11. (преко пута Трговачке Банке). I. 943 4–6

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.